

KONSULTATSIOONIDOKUMENT EKP MÄÄRUS JÄRELEVALVETASUDE KOHTA: KÜSIMUSED JA VASTUSED MAI 2014

1 MIKS KEHTESTAB EKP JÄRELEVALVETASU?

[Ühtse järelevalvemehhanismi määruse](#)¹ kohaselt kehtestab EKP iga-aastase järelevalvetasu, et rahastada talle ühtse järelevalvemehhanismi raames antud ülesannete täitmist.

Järelevalvetasu hõlmab EKP vastutusalasse kuuluvate ülesannete täitmist – EKP peab tagama ühtse järelevalvemehhanismi tõhusa ja järjepideva toimimise. Ühtne järelevalvemehhanism on loodud selleks, et:

- aidata kaasa pangandussektori usaldusväarsuse taastamisele Euroopas sõltumatu integreeritud järelevalve kaudu kõigis osalevates liikmesriikides;
- tagada euroala pangandussüsteemi turvalisus ja usaldusväarsus ning suurendada finantslõimumist ja -stabiilsust Euroopas;
- ühtlustada järelevalve alla kuuluvate pankade huvides järelevalvetavasid.

2 MIDA KUJUTAB ENDAST JÄRELEVALVETASUSID KÄSITLEVA EKP MÄÄRUSE EELNÕU JA MIS ON SELLE EESMÄRK?

EKP järelevalvekulused kannavad osalevates liikmesriikides asuvad pangad. Seega rahastatakse järelevalveülesannete täitmisega seotud kulusid järelevalvetasude abil. EKP kehtestab pankadele järelevalvetasud, lähtudes pankade olulisusest ja seonduvatest riskidest.

Järelevalvetasusid käsitlevas EKP määruses kirjeldatakse eri pankade järelevalvetasude arvutamist.

¹ Nõukogu 15. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1024/2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriuülesanded seoses krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga.

3 MILLIST KASU TOOB ÜHTNE JÄRELEVALVEMECHANISM?

Euroala riikide ja teiste ühtses järelevalvemehhanismis osalevate ELi riikide pankade tõhus ja ühtlustatud järelevalve aitab suurendada üldsuse usaldust pangandussektori vastu. Tänu sellele saavad pangad olla paremad vahendajad hoiustajate ja nende vahel, kes soovivad võtta laenu investeringuteks, mis võivad edendada majandust ja töökohtade loomist Euroopas. Aja jooksul ühtlustatavad järelevalve-eeskirjad ja lihtsam aruandlus võivad lisaks tuua märkimisväärset kasu rohkem kui ühes osalevas liikmesriigis tegutsevatele pankadele. Sama oluline on ka see, et ühtlustatud järelevalve aitab luua võrdsed võimalused, nii et tõhusamalt toimivad pangad saavad hõlpsamalt laiendada oma piiriülest tegevust ja üldsusele pakutakse suurema konkurentsi tingimustes atraktiivsemaid pangandusteenuseid.

4 KELLELE JÄRELEVALVETASU KEHTESTATAKSE?

EKPst ja riikide pädevatest asutustest koosnev ühtne järelevalvemehhanism hõlmab kõiki euroala panku, mida on ligikaudu 6000. EKP vastutab ühtse järelevalvemehhanismi tõhusa ja järjepideva toimimise eest tervikuna. See tähendab, et hõlmatud on nii otsese järelevalve alla kuuluvad olulised pangad kui ka kaudse järelevalve alla kuuluvad vähem olulised pangad. EKP tagab Euroopa ühtse reeglistiku ühtlustatud rakendamise koostöös riikide pädevate asutustega, kelle ülesandeks on vähem oluliste pankade igapäevane järelevalve. Seega peavad iga-aastast järelevalvetasu maksma kõik pangad, kes kuuluvad ühtse järelevalvemehhanismi raames järelevalve alla.

EKP kehtestab järelevalvetasu:

- pankadele, mis on asutatud osalevates liikmesriikides (euroala riigid ja teised ELi riigid, kes soovivad ühtse järelevalvemehhanismiga ühineda);
- mitteosalevas liikmesriigis asuva panga poolt osalevas liikmesriigis asutatud filiaalidele.

Järelevalve alla kuuluvatele gruppidele, millel on ühes või mitmes osalevas liikmesriigis palju filiaale ja tütarettevõtjaid, väljastab EKP järelevalvetasu kohta ainult ühe teate, mis saadetakse üldjuhul asjaomase omandistruktuuri kõrgeimale üksusele kõnealuses liikmesriigis.

5 MILLISEID TEENUSEID PANGAD JÄRELEVALVETASU EEST SAAVAD?

EKP vastutab ühtse järelevalvemehhanismi tõhusa ja järjepideva toimimise eest. EKP igapäevase otsese järelevalve ulatus ja riikide järelevalveasutuste roll sõltuvad pankade suurusest ja riskiprofiilist.

EKP-l on vastutus oluliste pankade otsese järelevalve eest. Ühtse järelevalvemehhanismi määramise kohaselt loetakse olulisteks pankadeks sellised pangad, kelle varade koguväärtus ületab 30 miljardit eurot või kelle varade koguväärtuse ja asutamiskohaks oleva riigi SKP suhe on vähemalt 20% või kes on taotlenud või saanud otse avaliku sektori finantsabi Euroopa Finantsstabiilsuse Fondist või Euroopa stabiilsusmehhanismist. Igas riigis kuulub EKP otsese järelevalve alla vähemalt kolm kõige olulisemat panka olenemata nende suuruselt. Valdav osa kuludest (mis moodustavad iga-aastase järelevalvetasu kogusummast ligikaudu 85%) ongi seotud kõnealuste otsese järelevalve ülesannetega ning sellised kulud peavad katma asjaomased pangad.

Vähem oluliste pankade igapäevase järelevalve eest vastutavad ühtse järelevalvemehhanismi raames riikide järelevalveasutused. Kuna EKP vastutab ühtse järelevalvemehhanismi toimimise eest tervikuna, on tal õigus anda riikide pädevatele asutustele üldisi juhtnööre vähem oluliste pankade järelevalve kohta ning tal on uurimisvolitused kõigi järelevalvealuste pankade suhtes. Uurimisvolitused hõlmavad vastutust tegevuslubade andmise või tühistamise eest, õigust taotleda teavet, teha uurimisi ja kohapealseid kontrole, hinnata olulise osaluse omandamisi, kehtestada sanktsioone ning õigust võtta vajaduse korral üle vähem oluliste pankade otsene järelevalve, et tagada kõrgete järelevalvestandardite järjepidev kohaldamine. Vähem oluliste pankade kaudse järelevalvega seotud kulud moodustavad iga-aastasest järelevalvetasust hinnanguliselt umbes 15% ning need kulud katavad asjaomased pangad.

6 MILLISED PANGAD PEAVAD MAKSMA JÄRELEVALVETASU? KAS TEHAKSE VAHET OLULISTEL JA VÄHEM OLULISTEL PANKADEL?

Iga-aastast järelevalvetasu peavad maksma kõik pangad, kes kuuluvad ühtse järelevalvemehhanismi raames järelevalve alla. Oluliste ja vähem oluliste pankade järelevalvetasu suurus on proportsionaalne EKP järelevalvealaste jõupingutustega. Vähem oluliste pankade osakaal kogu järelevalvekuludest on märgatavalt väiksem kui oluliste pankade osakaal. Esialgsete hinnangute kohaselt katavad ligikaudu 85% järelevalvekuludest EKP otsese järelevalve alla kuuluvad olulised pangagrupid ja vaid umbes 15% vähem olulised pangad, mida on üle 5800.

7 KUI PALJU PEAKSID RIIKIDE PÄDEVAD ASUTUSED ALANDAMA OMA JÄRELEVALVETASUSID?

Ühtne järelevalvemehhanism on pangandusjärelevalve süsteem, milles riikide pädevatel asutustel on tähtis roll. EKP otsese järelevalve alla kuuluvate oluliste pankade puhul teevad

riikide pädevad asutused koostöös EKPga ning aitavad ette valmistada ja ellu viia järelevalveülesandeid.

Lisaks vastutavad riikide pädevad asutused vähem oluliste pankade igapäevase järelevalve eest kooskõlas EKP üldiste juhtnõõridega. Sellega kaasnevaid kulusid ei kaeta EKP järelevalvetasudest.

Osaledes järelevalvenõukogus, annavad riikide pädevad asutused oma panuse tõhusasse ja proportsionaalsesse otsustamisprotsessi.

EKP järelevalvetasud ei mõjuta riikide pädevate asutuste õigust nõuda tasusid kooskõlas siseriikliku õigusega kulude eest, mis on tekkinud järelevalveülesannete, sealhulgas ühtse järelevalvemehhanismi määramise reguleerimisalast väljapoole jäävate ülesannete (nagu tarbijakaitse ja rahapesuvastane võitlus) täitmisel. See õigus hõlmab ka kulusid, mis kaasnevad EKPga tehtava koostööga ja EKP abistamisega järelevalveülesannete täitmisel.

8 MILLISED KULUD KAETAKSE JÄRELEVALVETASUDEST?

Aastane kulu, mida EKP järelevalvetasudest katab, hõlmab peamiselt järelevalveülesannete täitmiseks loodud uute tegevusharude otseseid kulusid. Oluliste pankade otsese järelevalve eest vastutavad kaks peadirektoraati, üks peadirektoraat vastutab vähem oluliste pankade otsese järelevalve eest ning üks peadirektoraat tegeleb mõlema kategooria pankadega seotud horisontaalsete ülesannetega. Lisaks loodi tegevusharu makrotasandi finantsjärelevalve ülesannete täitmiseks ja järelevalvenõukogu sekretariaat.

Samuti toetavad järelevalvemehhanismi tegevust mitmed EKP tugiteenused, millega kaasnevad kulud kaetakse järelevalvetasudest. Tugiteenused hõlmavad ruumide üüri, personalijuhtimist, haldusteenuseid, eelarve ja kontrollimisega seotud teenuseid, raamatupidamist, õigusteenuseid, siseauditit, statistika- ja IT-teenuseid. EKP kasutab oma olemasolevat tugiinfrastruktuuri, et osutada ühtsele järelevalvemehhanismile teenuseid tõhusalt.

9 KES KATAB ÜLEMINEKUETAPIL TEKKINUD KULUD?

EKP kehtestab järelevalve alla kuuluvatele pankadele tasu kulude katteks, mis tekivad alates kuupäevast, mil EKP asub täitma järelevalveülesandeid, st 2014. aasta novembrist. Üleminekuetapil tekkinud kulusid, nt järelevalvemehhanismi käivitamise ja põhjaliku hindamisega seotud kulusid, ei kannata järelevalve alla kuuluvad pangad.

10 KUIDAS ARVUTATAKSE JÄRELEVALVETASU?

Ühtse järelevalvemehhanismi määrase kohaselt arvutatakse tasud osalevates liikmesriikides kõige kõrgemal konsolideerimistasemel ning objektiivsete kriteeriumide alusel, pidades silmas asjaomase krediidasutuse olulisust ja riskiprofiili, sealhulgas selle riskiga kaalutud vara.

Järelevalve alla kuuluva panga iga-aastane järelevalvetasu saadakse kõigi pankade minimaalse tasukomponendi summast, mis tuleneb 10%st tasumisele kuuluvast summast ja muutuvast tasukomponendist. Kõige väiksemate oluliste pankade, kelle varade koguväärtus on alla 10 miljardi euro, minimaalne tasukomponent poolitatakse.

Muutuva tasukomponendi määramisel näitab järelevalve alla kuuluva panga olulisust tema koguvara väärtus ja koguriskipositsiooni mõõtmisel arvestatakse panga riskiprofiili, mis hõlmab riskiga kaalutud vara.

Järelevalvetasu kuulub maksmisele kord aastas kõige varem 1. juulil. Tasu hõlmab ettemakset, mis põhineb jooksva aasta kulude kinnitatud eelarvel. Eelmise aasta tegelike kulutuste ja ettemakstud järelevalvetasude vahest tuleneva üle- või puudujäägi tasaarveldab EKP.

11 KUIDAS SAAB JÄRELEVALVEALUNE PANK ARVUTADA OMA IGA-AASTASE JÄRELEVALVETASU HINNANGULISE SUURUSE?

Iga-aastase järelevalvetasu hinnangulise suuruse arvutamiseks vajaliku teabe teeb kättesaadavaks EKP.

EKP avaldab oma veebilehel:

- a) EKP nõukogu otsuse nii olulistelt kui ka vähem olulistelt pankadelt kogutava iga-aastase järelevalvetasu kogusumma kohta;
- b) varade ja riskipositsiooni koguväärtuse järelevalve alla kuuluvate pankade kategooriate järgi;
- c) järelevalvetasu arvutamise meetodi.

Järelevalve alla kuuluvad pangad saavad arvutada oma iga-aastase järelevalvetasu hinnangulise suuruse, kasutades eespool nimetatud teavet ja enda tasutegureid (varade koguväärtus ja koguriskipositsioon). EKP avaldab teate tasude kohta, kus annab üksikasjaliku ülevaate iga järelevalvealuse panga või pangagrupi tasutegurite kohta.

12 KUI SUURED ON EELDATAVAD JÄRELEVALVETASUD 2015. AASTAL?

2015. aastal peaks aastane kulu olema ligikaudu 260 miljonit eurot. Need kulud jagunevad üldjoontes järgmiselt: personalikulu 60%, hoonetega seotud kulu 10%, muud tegevuskulud (nt reisikulud, konsultantide ja IT-teenuste tasud) 30%.

13 MILLAL ALUSTATAKSE JÄRELEVALVETASUDE NÕUDMISEGA?

Esimene teade tasude kohta esitatakse 2015. aasta juunis maksetähtajaga 30 päeva. See hõlmab 2014. aasta kahe viimase kuu kulusid ja ettemakset 2015. aasta kohta.

14 MIS JUHTUB, KUI PANGAD EI MAKSA JÄRELEVALVETASU?

Kui maksetähtajaks jäetakse tasumata või tasutakse osaliselt, saadab EKP asjaosalisele pangale järelepärimise tasumata summa kohta. Alates maksetähtaja kuupäevast arvestatakse iga tasumata päeva eest intressi suuruses EKP põhiline refinantseerimismäär pluss 8 protsendipunkti.

15 MILLINE ON JÄRELEVALVEKULUDE EELDATAV ARENG?

EKP on oma järelevalvevõimekuse väljatöötamisel endiselt üleminekuetapis. Järelevalvekulude püsiv tase kujuneb välja keskpika aja jooksul. Osalevad pangad võivad olla kindlad, et EKP teostab kulude valdkonnas usaldusväärset finantsjuhtimist ja eelarve kontrolli. EKP hinnangul moodustavad aastased kulud 2015. aastal 260 miljonit eurot.

Ehkki järelevalve ulatus hõlmab ajutisi ja/või aastate lõikes märkimisväärselt muutuvaid tegevusi, püüab EKP piirata kulude volatiilsust, et võimalikult vähendada nende mõju järelevalve alla kuuluvate pankade järelevalvetasudele.

16 KAS PÄRAST TEGEVUSLOA SAAMIST TULEB UUEL PANGAL MAKSTA JÄRELEVALVETASU KOGU AASTA EEST? KAS TEGEVUSE LÕPETAMISE JÄREL TAGASTATAKSE PANGALE MAKSTUD JÄRELEVALVETASU?

Järelevalvealused pangad peavad maksma järelevalvetasu vaid selle aja eest, mil nad kuuluvad ühtsesse järelevalvemehhanismi.

Uued pangad peavad seega maksma järelevalvetasu tegevusloa saamise kuupäevast kuni 31. detsembrini. Kui pank lõpetab tegevuse, peab ta maksma järelevalvetasu 1. jaanuarist kuni tegevusloa tühistamise kuupäevani. Järelevalvetasu arvutatakse järelevalve alla kuuluvate

täiskuude eest. Proportsionaalset lähenemist kasutatakse ka panga kategooria muutumisel, st olulisest pangast vähem oluliseks ja vastupidi. Kui panga staatus muutub pärast täismakse tasumist, tagastatakse pangale ülemääraselt tasutud summa või esitatakse uus arve täiendava makse kohta.

17 KAS JÄRELEVALVEMEHHANISMIGA LIITUNUD EUROALAVÄLISTE RIIKIDE PANKADELT KOGUTAKSE SAMUTI JÄRELEVALVETASUSID?

Euroalavälistel ELi riikidel on samuti võimalik ühtses järelevalvemehhanismis osaleda. Selleks teevad nende riikide järelevalveasutused tihedat koostööd EKPga. Sel juhul peavad ka nende riikide järelevalvealused pangad maksma EKP-le järelevalvetasu.

18 KELLE EES ON ÜHTSEL JÄRELEVALVEMEHHANISMIL JA EKP-L ARUANDEKOHUSTUS SEOS JÄRELEVALVETASUDEGA?

EKP-l on aruandekohustus Euroopa Parlamendi ja ELi Nõukogu ees. EKP peab oma järelevalvealasest tegevusest korrapäraselt aru andma ning vastama Euroopa Parlamendi ja riikide parlamentide arupärimistele.

Järelevalvenõukogu esimees esitab Euroopa Parlamendile ja eurorühmale EKP järelevalveülesannete täitmist käsitleva aastaaruande, mis muu hulgas hõlmab teavet järelevalvetasude suuruse kohta. Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpanga institutsioonidevahelise kokkuleppe kohaselt hõlmab aastaaruanne teavet järelevalvetasude arvutamise meetodi ja EKP järelevalveülesannete eelarve kohta.

Teave järelevalvetasude ja nende arvutamise meetodi kohta avaldatakse ka EKP veebilehel.

19 KAS JÄRELEVALVETASUDE RAAMISTIK HINNATAKSE AJA MÖÖDUDES ÜMBER?

EKP vaatab järelevalvetasude raamistiku, eelkõige iga-aastaste järelevalvetasude arvutamise meetodi ja kriteeriumid läbi 2017. aastal.

20 MILLIST TAGASISIDET OODATAKSE KONSULTATSIOONIST?

Avalik konsultatsioon järelevalvetasusid käsitleva EKP määruse kohta kestab 27. maist kuni 11. juulini 2014.

24. juunil 2014 korraldab EKP oma tööruumides Maini-äärses Frankfurdis konsultatsioonidokumendi avaliku kuulamise, mis on hiljem kättesaadav EKP veebilehel.

Pärast avalikku konsultatsiooni avaldab EKP laekunud märkused koos vastuste kokkuvõtte ja hinnanguga. Järelevalvetasusid käsitlev EKP määrus jõustub enne, kui EKP hakkab 4. novembril 2014 täitma oma järelevalveülesandeid.